פרק שמיני - האשה שנפלו

הפרק שלפנינו עוסק ברובו בדיני 'נכסי מלוג', והיינו נכסים השייכים לאשה בשעת הנשואין ולא נכתבו בכתובה, או נכסים שירשה האשה בזמן שהיא נשואה, ותקנו חכמים (לעיל מז:) שהבעל אוכל את הפירות של נכסים אלו, ותמורת זאת הוא חייב לפדות את אשתו, אם נשבית. הפרק עוסק בשלשה נושאים עיקריים: א. דיני נכסים שנפלו לאשה בירושה, לפני שהתארסה, בין האירוסין לנשואין, או לאחר הנשואין. ב. בעל שהוציא הוצאות לצורך נכסי מלוג, ולאחר שגירש את אשתו והיא נטלה את גוף הנכסים, תובע ממנה הבעל שתשלם לו את הוצאותיו. ג. אלמנה הזקוקה ליבום, שירשה נכסים, מהי זכות היבם בנכסיה קודם שייבמה, וכן אם מתה, מי יורש את נכסיה, ודינים שונים בענין זה.

משנה

משנתינו מבררת את דין נכסי מלוג, שהקרן שייכת לאשה והבעל אוכל את הפירות, האם מותר לאשה למוכרם, ובאילו אופנים: **הָאִשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים** בירושה **עַד שֶׁלֹּא תִתְאָרֵס** – לפני שהתארסה, ואחרי שהתארסה היא רוצה למוכרם, **מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת** את הנכסים אף לכתחילה, **וְהַמֹּכֵר קַיָּים**. אמנם אם **נָפְלוּ לָהּ** נכסים **מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה**, ורוצה למכרם בעודה ארוסה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, תִּמְכּוֹר** לכתחילה, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** לכתחילה **לֹא תִמְכּוֹר**, ואם בא הלוקח לשאול אנו מורים לו שלא יקנה, אך **אִלּוּ וָאִלּוּ מוֹדִים, שֶׁאִם מָכְרָה וְכֵן אִם נָתְנָה** במתנה, **הַמַּעֲשֶׂה קַיָּים.**

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמְרוּ חֲכָמִים לְפָנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וּכְשֶׁאֵירְסָה זָכָה הבעל בָּאִשָּׁה, וכי לֹא יִזְכֶּה גם בַּנְּכָסִים, והרי כשם שלבעל יש זכות לעבד את מכירת נכסי אשתו הנשואה [כפי שיתבאר בהמשך המשנה], כך ראוי שיוכל לעבד את מכירת אשתו הארוסה, שהרי אשתו היא. **אָמַר לָהֶם** רבן גמליאל, אין לכם להביא ראיה מנשואה, שהרי אפילו **עַל הַחֲדָשִׁים** – על הנכסים שנפלו לה אחרי שנשאת, **אָנוּ בּוֹשִׁים** בכך שהבעל יכול לעבד את מכירתם, כלומר, איני יודע מדוע תקנו חכמים דבר זה, **אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים,** עד שמחמת דין תמוה זה אתם רוצים ללמוד דין נוסף, שיוכל לעבד אף את מכירת נכסי אשתו הארוסה, ודאי אי אפשר לומר כן, ולכך רשאית הארוסה למכור את נכסיה.

דין נוסף: **נָפְלוּ לָהּ** נכסים **מִשֶּׁנִּשֵּׂאת** – לאחר שנישאה, **אִלּוּ וָאִלּוּ** – בית שמאי ובית הלל **מוֹדִים שֶׁאִם מָכְרָה וְכֵן אִם נָתְנָה, שֶׁהַבַּעַל מוֹצִיא מַיָּד הַלָּקוֹחוֹת** או מקבלי המתנה, כיון שהמכר בטל והנכסים נשארים ברשות הבעל.

נפלו לה הנכסים **עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת**, בין אם נפלו לה בעודה ארוסה, ובין קודם שנתארסה, **וְאַחַר כָּךְ נִשֵּׂאת, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לכתחילה לא תמכור,** אבל בדיעבד, **אִם מָכְרָה וְנָתְנָה, קַיָּים.**

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא, אָמְרוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וְזָכָה בָּאִשָּׁה וכי לֹא יִזְכֶּה גם בַּנְּכָסִים הללו, שנפלו לה קודם הנשואין, ומדוע חלה מכירת הנכסים על ידי האשה, ואין הבעל יכול לעבב. **אָמַר לָהֶם** רבן גמליאל, **עַל הַחֲדָשִׁים** – שנפלו לה לאחר שנשאת, **אָנוּ בּוֹשִׁים** ואיננו יודעים מה טעם התקנה, **אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ** אף **אֶת הַיְשָׁנִים,** שזכתה בהם האשה קודם הנשואין.

מביאה המשנה את דעת רבי שמעון בנידונים אלו: **רַבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק** – מחלק בדבריו **בֵּין נְכָסִים לִנְכָסִים, שֶׁנְּכָסִים הַיְרוּעִין לַבַּעַל** – שידע הבעל קודם הנשואין שהם עתידים ליפול לאשה, **לֹא תִמְכּוֹר**, ואפילו בדיעבד, **אִם מָכְרָה וְנָתְנָה**, המכר **בָּטֵל**, שכן נשאה על דעת שנכסים אלו ברשותה. אך נכסים **שֶׁאֵינָן יְדוּעִין לַבַּעַל, לֹא תִמְכּוֹר** לכתחילה, **וְאִם מָכְרָה וְנָתְנָה, קַיָּים.**

* * *

גמרא

שנינו במשנה: 'האשה שנפלו לה נכסים עד שלא תתארס, מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים. נפלו לה משנתארסה, בית שמאי אומרים תמכור, ובית הלל אומרים לא תמכור'. מבררת הגמרא: **מַאי שְׁנָא רֵישָׁא, דְּלֹא פְּלִיגִי** – במה שונה הרישא, לגבי נכסים שנפלו לה לפני שנתארסה, שלא נחלקו בית שמאי ובית הלל, אלא לדברי הכל רשאית למוכרם, **וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא,** לגבי נכסים שנפלו לה לאחר שנתארסה, **דְּפְלִיגִי** – שנחלקו האם רשאית למכור.

משיבה הגמרא: **אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי** – אמרו החכמים בבית מדרשו של רבי ינאי, **בְּרֵישָׁא,** לגבי נכסים שנפלו לה לפני האירוסין, **בְּזְכוּתָהּ נָפְלוּ** – באו לידה הנכסים בזמן שהיו ברשותה לבד, ולא היתה לבעל כל זכות בהם, ולכן לדברי הכל אינו יכול לאסור עליה את מכירתם, ורשאית למוכרם אפילו לכתחילה, אבל **בְּסֵיפָא,** שנפלו לה הנכסים לאחר האירוסין, **בְּזְכוּתוֹ נָפְלוּ** – באו לידה לאחר שזכה באשה ובנכסיה, ולכן סוברים בית הלל שיש לו זכות בנכסים לאסור את מכירתם לכתחילה.

שואלת הגמרא: **אִם** נכסים אלו שנפלו לאחר האירוסין נחשבים כמי **שְׁבִזְכוּתוֹ נָפְלוּ, כִּי מָכְרָה וְנָתְנָה** – אף בדיעבד, שכבר מכרה או נתנה, **אַמַּאי קַיָּים** – מדוע סוברים בית הלל שמעשיה קיימים, והרי היה ראוי לבטלם אפילו בדיעבד.

משיבה הגמרא: **אֶלָּא,** כך הוא החילוק, **בְּרֵישָׁא,** לגבי נכסים שנפלו לפני האירוסין, **דַּאי בְּזְכוּתָהּ נָפְלוּ,** ואין לבעל זכות לעכב את מכירתם אפילו לכתחילה, אבל **בְּסֵיפָא,** יש ספק בדבר, **אֵימַר** – אפשר לומר **שְׁבִזְכוּתָהּ** נפלו, **וְאֵימַר** – ואפשר לומר **שְׁבִזְכוּתוֹ** נפלו, שכן זכות הבעל בנכסים היא מכח הנשואין העתידים לבוא, ובכל אשה מאורסת יש ספק האם אכן ישאנה בעלה ויזכה בנכסיה או לא, ולכן אמרו בית הלל, **שֶׁלְּכַתְּחִלָּה לֹא תִמְכּוֹר** מספק, אבל **אִם מָכְרָה וְנָתְנָה,** המכר **קַיָּים,** ואין מבטלים אותו מספק.

* * *

שנינו במשנה: **'אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אָמְרוּ חכמים לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וזכה באשה לא יזכה בנכסים',** והיינו שבאופן שנפלו הנכסים לאשה לאחר האירוסין תהא לבעל זכות בנכסי האשה, אך לא התבאר בדברי רבי יהודה על איזה אופן נחלקו חכמים. מסתפקת הגמרא: **אִיבַּעְיָא לְהוּ** – הסתפקו בני הישיבה, **רַבִּי יְהוּדָה,** שאמר בשם חכמים שזכות הבעל גדולה בנכסי אשתו, על איזה דין אמר כן, האם **אַלְכַתְּחִלָּה** – על הדין שלכתחילה מותר לה למכור, ושאלת חכמים היתה על בית שמאי המתירים לה למכור לכתחילה, ואמרו חכמים שלא מסתבר לומר כן, כיון שזכה הבעל באשה זכה גם בנכסיה, אך מודים הם שבדיעבד מועילה מכירתה, וכשיטת בית הלל. **אוֹ** שדברי רבי יהודה בשם החכמים הם **אַדַּיְּעָבַד,** שהתבאר במשנה שבדיעבד לדברי הכל המכר קיים, ואמרו חכמים שראוי לומר שהמכר בטל לגמרי, ואפילו בדיעבד.

הגמרא פושטת את הספק מברייתא: **תָּא שְׁמַע**, דְּתַנְיָא בתוספתא (פ"ח ה"א), **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה**, כך **אָמְרוּ** חכמים **לְפָנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, הוֹאִיל וְזוֹ – אִשָּׁה נְשׂוּאָה, הֵיא אִשְׁתּוֹ, וְזוֹ – אִשָּׁה אֲרוּסָה, גַּם הִיא אִשְׁתּוֹ, צָרִיךְ דִּינָן לִהְיוֹת שָׁוֶה, וּכְמוֹ שֶׁזּוֹ – הַנְּשׂוּאָה, אִם מְכָרָהּ מַנְכְּסֵי מַלּוֹג שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה, מְכָרָהּ בָּטֵל, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה, אַף זוֹ – אֲרוּסָה שֶׁמְּכָרָה נְכָסִים שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא אֲרוּסָה, רְאוּי שֶׁיְּהֵא דִּינָהּ כֵּן, שֶׁמְּכָרָהּ בָּטֵל. אָמַר לָהֶן רַבָּן גַּמְלִיאֵל, עַל הַחֲדָשִׁים אָנוּ בּוֹשִׁים – אֵינִי יוֹדֵעַ טַעַם בְּכָךְ שֶׁלְּגַבֵּי הַנְּכָסִים שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא נְשׂוּאָה, מְכָרָהּ בָּטֵל, אֶלָּא שֶׁאֲתֶם מְגַלְגְּלִים עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים, וְרוֹצִים לְלַמֵּד מִכָּךְ שֶׁהוּא הַדִּין גַּם לָאֲרוּסָה. מַסְיְימַת הַגְּמָרָא אֶת רְאָיָתוֹ: מִכָּךְ שֶׁחֲכָמִים רָצוּ לוֹמַר שֶׁיְּהֵא הַמֹּכֶר בָּטֵל, שְׁמַע מִינָּהּ – יֵשׁ לְלַמֵּד שֶׁחֲכָמִים וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל דִּיְּינֵי דְּיַיְנֵי קָאָמַר – דָּנוּ לְגַבֵּי דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל, הָאוֹמְרִים שֶׁבְּדִיעֲבַד מְכִירַת הָאֲרוּסָה קַיֶּמֶת, וְהֵם שֶׁאָלוּ שֶׁיְּהֵא מְכִירָה בָּטֵל, כְּמִכְרָה שֶׁל הַנְּשׂוּאָה. מַסְיְימַת הַגְּמָרָא: שְׁמַע מִינָּהּ – אֵכֶן נִפְשַׁט הַסָּפֵק עַל פִּי בְּרַייְתָא זוֹ.

מְבִיאָה הַגְּמָרָא אֶת הַמְּשָׁךְ הַבְּרַייְתָא, בָּהּ מוּבְאֵת דֵּעָה אַחֶרֶת בַּדִּין וְדִבְרֵי שְׁבִין חֲכָמִים לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל: **תָּנְיָא, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא, לֹא כָּךְ הֵשַׁבְנוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל לַחֲכָמִים, אֶלָּא כָּךְ הֵשִׁיבָנוּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל, לֹא – אֵין אֲרוּסָה דּוֹמָה לִנְשׂוּאָה, וְאֵין לִלּוֹמַדְתָּן זוֹ מִזּוֹ, וְטַעַם הַחִילּוּק, אִם אֲמַרְתֶּם בִּנְשׂוּאָה שֶׁמְּכָרָהּ בָּטֵל, הָרֵי זֶה מַחְמֶרֶת שֶׁהִיא בִּרְשׁוּת הַבַּעַל לְגַבֵּי דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁבֵּן בַּעְלָהּ זַכַּאי בְּמְצִיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וּבַהֲפָרַת נְדָרֶיהָ** (לעיל מו:), **וְלָכֵן גַּם בְּכוֹחוֹ לְבַטֵּל אֶת מְכִירַת הַקַּרְקָעוֹת עַל יָדֵהּ, וְכִי כְּמוֹ כֵן תֹּאמְרוּ בָּאֲרוּסָה, שֶׁיּוּכַל הַבַּעַל לְבַטֵּל אֶת מְכִירָתָהּ, שֶׁזְּכוּיוֹתָיו שֶׁל בַּעְלָהּ בָּהּ פְּחוּתוֹת, שֶׁכֵּן אֵין בַּעְלָהּ זַכַּאי לֹא בְּמְצִיאָתָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְלֹא בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ. אָמְרוּ לוֹ, רַבִּי, קִיבַּלְנוּ אֶת דִּבְרֶיךָ בָּאֲרוּסָה שֶׁמְּכָרָהּ (לָהּ) עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאֵין לְבַעְלָהּ זְכוּת גְּמוּרָה בָּהּ, אֵינוֹ מְבַטֵּל אֶת מְכִירָתָהּ. אֲבָל אִם נִשֵּׂאת וְאַחַר כָּךְ מָכְרָה נְכָסִים שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ לִפְנֵי הַנִּישׂוּאִין, מַהוּ – מַה הַדִּין. אָמַר לָהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אַף זוֹ מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת לִכְתֻבָּה וְקַיָּם, וְאַף שֶׁהִיא כְּבָר נְשׂוּאָה. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים בְּתַמִּיהָה, הוֹאִיל וּכְשֶׁנִּשֵּׂאת זָכָה בָּאִשָּׁה לְעִנְיַן מְצִיאָתָהּ, מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְהַפָּרַת נְדָרֶיהָ, מִדּוּעַ לֹא יִזְכֶּה בַּנְּכָסִים, וְהֵרֵי תָּקְנוּ לוֹ חֲכָמִים זְכוּת אֲכִילַת פֵּרוֹת מִנְּכָסִים אֵלּוּ, וּמִדּוּעַ לֹא יוּכַל לְבַטֵּל אֶת מְכִירָתָהּ. אָמַר לָהֶם רַבָּן גַּמְלִיאֵל, עַל הַחֲדָשִׁים אָנוּ בּוֹשִׁין – אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהוּ הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁיּוּכַל הַבַּעַל לְבַטֵּל אֶת מְכִירַת הַנְּכָסִים שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ לְאַחַר הַנִּשּׂוּאִין, אֶלָּא שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עָלֵינוּ אֶת הַיְשָׁנִים, וּרְצוֹנְכֶם לְהוֹסִיף שֶׁיּוּכַל לְבַטֵּל הַבַּעַל אַף אֶת מְכִירַת הַנְּכָסִים שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ לִפְנֵי הַנִּישׂוּאִין.

הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה סְתִירָה בֵּין בְּרַייְתָא זוֹ, לְבֵין מַשְׁנָתֵינוּ. שָׁנִינוּ בְּבְרַייְתָא: 'נְשׂאת וְאַחַר כָּךְ מְכָרָה מַהוּ, אָמַר לָהוּ, אַף זוֹ מוּכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת לִכְתֻבָּה וְקַיָּם', וּמִשְׁמַע שֶׁרְּשָׁאִית לִמְכּוֹר אַף לִכְתְּחִלָּה. וְקָשֶׁה, הָאֲנַן תָּנַן – הֵרֵי אָנוּ שׁוֹנִין בְּמִשְׁנָתֵינוּ לְגַבֵּי נְכָסִים אֵלּוּ שֶׁנִּפְּלוּ לְאִשָּׁה 'עַד שֶׁלֹּא נִשֵּׂאת, וְאַחַר כָּךְ נִשֵּׂאת, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אִם מָכְרָה וְנָתְנָה, קַיָּם', וּמִשְׁמַע שֶׁרַק בְּדִיעֲבַד הַמֶּכֶר קַיָּם, אַךְ לְכַתְּחִלָּה אָסוּר לָהּ לִמְכּוֹר.

מִתְרָצַת הַגְּמָרָא: **אָמַר רַב זְבִיד**, גִּירְסַת הַמִּשְׁנָה מְשׁוּבֶּשֶׁת, וְתָנֵי – יֵשׁ לְגָרוֹס בְּמִשְׁנָה 'מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּם', וְהַיְינוּ שֶׁרְּשָׁאִית לַעֲשׂוֹת כֵּן אַף לְכַתְּחִלָּה, כְּגִירְסַת הַתּוֹסֶפְתָּא.

תִּירוּץ נוֹסָף: **רַב פָּפָּא אָמַר, לֹא קַשְׁיָא** – אֵין סְתִירָה זוֹ קָשָׁה, כֵּיוָן שֶׁנִּחְלְקוּ תַּנָּאִים בְּדִעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל, **וְהָא** – מִשְׁנָתֵינוּ, הִיא כְּדִעַת **רַבִּי יְהוּדָה אִלְּיבָא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל**, שֶׁמְּכִירָתָהּ מוֹעִילָה רַק בְּדִיעֲבַד. **וְהָא** – הַתּוֹסֶפְתָּא הִיא דְּעַת **רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא אִלְּיבָא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל**, שֶׁמּוּכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת לְכַתְּחִלָּה.

מִקְשָׁה הַגְּמָרָא עַל תִּירוּץ זֶה: **וְכִי רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא** סוֹבֵר **בְּבֵית שַׁמַּאי**, שֶׁהֵרֵי לְדַעַת בֵּית הִלֵּל אֲפִילּוּ לָאֲרוּסָה אָסוּר לְכַתְּחִלָּה לִמְכּוֹר נְכָסִים שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ בִּזְמַן הָאֵירוּסִין, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה, וְקַל וְחוֹמֶר שֶׁלְּנִשּׂוּאָה אָסוּר, וְאִם רַבִּי חֲנִינָא מַתִּיר אֲפִילּוּ לְנִשּׂוּאָה לִמְכּוֹר לְכַתְּחִלָּה, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהוּא סוֹבֵר כְּבֵית שַׁמַּאי. מִתְרָצַת הַגְּמָרָא: **חָכֵי קָאָמַר** רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא, **לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל כְּלָל עַל דָּבָר זֶה**, אֶלָּא שֶׁנִּיהֶם מוֹדִים שֶׁאֲרוּסָה מוֹכֶרֶת אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה, וְשֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי מַשְׁנָתֵינוּ הַשְּׁנוּיָה בְּדִעַת רַבִּי יְהוּדָה שֶׁלְּדִעַת בֵּית הִלֵּל אַף אֲרוּסָה לֹא תִּמְכּוֹר לְכַתְּחִלָּה.

מְבִיאָה הַגְּמָרָא אֶת דִּעַת הָאֲמוֹרָאִים בְּנִידּוֹנִים אֵלּוּ: **רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרֵי תַּרְוַיְיהוּ** [–אָמְרוּ שְׁנֵיהֶם], **בֵּין שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ נְכָסִים עַד שֶׁלֹּא נִתְאָרְסָה, וּבֵין שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ נְכָסִים מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה, וְנִיסֵּת, אֵינָהּ יְכוֹלָה לִמְכּוֹר, אֶלָּא הַבַּעַל מוֹצִיא מַיַּד הַלָּקוֹחוֹת.**

מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: **כְּמַאן** – כְּדִעַת מִי סוֹבְרִים רַב וּשְׁמוּאֵל, וְהֵרֵי דִּעְתָּם הִיא **דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה** בְּמִשְׁנָתֵינוּ בְּדִעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁבְּדִיעֲבַד הַמֶּכֶר קַיָּם. **וְלֹא כְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַבְיָא**, שֶׁאָמַר בְּבְרַייְתָא בְּדִעַת רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה מוּתָּר לָהּ לִמְכּוֹר.

מִתְרָצַת הַגְּמָרָא: **אִינְהוּ** – הֵם, רַב וּשְׁמוּאֵל, **דְּאָמְרֵי כְּדִעַת 'רַבּוֹתֵינוּ'** שֶׁבְּהַמְשֵׁךְ הַבְּרַייְתָא (תוספתא שם ה"ב), **דְּתַנְיָא, רַבּוֹתֵינוּ חָזְרוּ וְנָמְנוּ** וְקִבְּעוּ הֲלָכָה, **בֵּין שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ הַנְּכָסִים עַד שֶׁלֹּא תִּתְאָרֵס, וּבֵין שֶׁנִּפְּלוּ לָהּ הַנְּכָסִים מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה, וְנִיסֵּת, אִם מְכָרָה לְאַחַר הַנִּישׂוּאִין, הַבַּעַל מוֹצִיא מַיַּד הַלָּקוֹחוֹת, שֶׁהַמֶּכֶר בָּטֵל אִפְּילּוּ בְּדִיעֲבַד.**

* * *

שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: **'מֻשְׁנֵיסֶת, אֵלּוּ וְאֵלּוּ** [–בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל] **מוֹדִים שֶׁאִם מְכָרָה וְנָתְנָה שֶׁהַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת'. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: לֵימָא תָּנְיָא לְתַקָּנַת אִשָּׁה** – הָאִם שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָתֵינוּ אֶת הַדִּין שֶׁתִּיקְּנוּ הַסַּנְהֶדְרִין כְּשֶׁגָּלוּ לְאוּשָׁא, **דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, בְּאוּשָׁא הִתְקִינוּ שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, וְאַחַר כָּךְ מֵתָה, הַבַּעַל מוֹצִיא מַיַּד הַלָּקוֹחוֹת,** וְלִכְאוֹרָה זֶהוּ הַדִּין הַשָּׁנוּי בְּמִשְׁנָה, שֶׁנִּכְסֵי שֶׁמְּכִירָה מִשְּׁנִשֵּׂאת הַבַּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת, וְאִם כֵּן לְשֶׁם מָה הוֹצְרְכוּ לַחְזוֹר וְלִתְקֹן כֵּן לְאַחַר זְמַן בְּאוּשָׁא.

מִתְרָצַת הַגְּמָרָא: יֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַתַּקָּנוֹת, שֶׁכֵּן **מַתְנִיתִין** – מִשְׁנָתֵינוּ, עוֹסֶקֶת **בְּחַייֶּהָ** שֶׁל הָאִשָּׁה, **וּלְפִירוֹת**, כְּלוֹמַר, שֶׁהַבַּעַל מְבַטֵּל אֶת הַמֶּכֶר בְּחַיֵּי הָאִשָּׁה, וְהַבִּיטּוּל הוּא רַק לְעִנְיַן זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֵּירוֹת עַד מוֹתָהּ, אֲבָל לְאַחַר מִיתַת הָאִשָּׁה חוֹזֶרֶת הַקַּרְקַע עִם פֵּירוֹתֶיהָ לְלוֹקֵחַ, כְּיוֹן שֶׁזּוֹ כָּל זְכוּתוֹ שֶׁל הַבַּעַל בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ אֲכִילַת פֵּירוֹת בְּחַייֶּהָ. וְאִילּוּ **תַּקָּנַת אוּשָׁא** עוֹסֶקֶת **בְּגוּפָהּ שֶׁל קַרְקַע, וּלְאַחַר מִיתָה**, כְּלוֹמַר, שֶׁהוֹסִיפוּ לְבַעַל זְכוּת יְתֵירָה, וְאָמְרוּ שֶׁגַּם לְאַחַר מִיתַת הָאִשָּׁה הַבַּעַל יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת הַנְּכָסִים מֵהַלָּקוֹחוֹת, כְּיוֹן שֶׁגּוּף הַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ, וְהוּא יוֹרְשָׁהּ מֵאִשְׁתּוֹ.

* * *

שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: **'רַבָּן שִׁמְעוֹן חוֹלֵק בֵּין נְכָסִים** לִנְכָסִים, נְכָסִים הִידּוּעִים לִבְעַל לֹא תִּמְכּוֹר וְאִם מְכָרָה וְנָתְנָה בְּטֵל, שְׁאֵינָן יְדוּעִים לִבְעַל לֹא תִּמְכּוֹר, וְאִם מְכָרָה וְנָתְנָה קַיָּם'. מְבֻרֶרֶת הַגְּמָרָא: **אֵלּוּ הֵן 'נְכָסִים יְדוּעִין', שֶׁמְּכִירָתָם בְּטֵלָה, וְאֵלּוּ הֵן 'נְכָסִים שֶׁאֵינָן יְדוּעִין', שֶׁאֲמַנָּם לְכַתְּחִלָּה לֹא תִּמְכֹּר הָאִשָּׁה, אַךְ אִם מְכָרָה, קַיָּם.**

מְבִיאָה הַגְּמָרָא מַחְלוֹקֶת בְּזֹאת: **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא**, נְכָסִים **יְדוּעִין** הַיְינוּ **מְקֻרְקָעֵי**, שֶׁמִּתְּחִלָּה נִשֵּׂאת הַבַּעַל עַל דַּעַת כֵּן שֶׁתִּירֵשׁ נְכָסִים אֵלּוּ, וְיִזְכֶּה בִּפֵּירוֹתֵיהֶם, וּנְכָסִים **שֶׁאֵינָן יְדוּעִין**, הַיְינוּ **מִטַּלְטְלֵי**. **וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, אֵלּוּ וְאֵלּוּ** – גַּם קַרְקָעוֹת וְגַם מִטַּלְטְלִין, נְכָסִים **יְדוּעִין הֵן, וְאֵלּוּ הֵן נְכָסִים שֶׁאֵינָן יְדוּעִין, כָּל שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בָּאן, וְנִפְּלוּ לָהּ נְכָסִים בִּמְדִינַת הַיָּם,** וְלֹא יָדַע הַבַּעַל שֶׁעֲתִידִים לִיפֹּל לָהּ נְכָסִים אֵלּוּ. מְסַיֶּעֶת הַגְּמָרָא לְרַבִּי יוֹחָנָן מִבְּרַייְתָא: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, אֵלּוּ הֵן נְכָסִים שֶׁאֵינָן יְדוּעִין, כָּל שֶׁיּוֹשֶׁבֶת בָּאן וְנִפְּלוּ לָהּ נְכָסִים בִּמְדִינַת הַיָּם.**

* * *

לְאַחַר שֶׁלָּמְדְנוּ שֶׁהַבַּעַל זוֹכֶה בִּנְכְסֵי אִשְׁתּוֹ לְאַחַר הַנִּשּׂוּאִין, מְבֻרֶרֶת הַגְּמָרָא כֵּיצַד יְכוֹלָה הָאִשָּׁה לִמְנוֹעַ מִמֶּנּוּ זְכוּיוֹת אֵלּוּ. מְסַפֶּרֶת הַגְּמָרָא: **הָהִיא אִיתְּתָא דְּכָעְיָא דְּתַבְרְחִינְהוּ לְנִכְסָהּ מִנֶּכְרָהּ** – מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁעָמְדָה לְהִנָּשֵׂא, וְרָצְתָה לְהַבְרִיחַ מִבַּעְלָהּ אֶת נְכָסֶיהָ, שֶׁלֹּא יִזְכֶּה בָּהֶם, וְלָכֵן **בָּתַבְתִּינְהוּ לְבַרְתָּהּ** – כָּתְבָה אוֹתָם בְּשֹׁטֶר מַתָּנָה לְבִתָּהּ שֶׁהִיתָה לָהּ מִבַּעְלָהּ הַקּוֹדֵם, וְאָמְרָה לְעֵדֵי הַשֹּׁטֶר שֶׁאֵינָהּ מִתְכַּוֶּוֶנֶת לְהַקְנוֹתָם בְּאֱמֶת לְבִתָּהּ, אֶלָּא כְּוָונָתָהּ שֶׁאִם תִּתְאַלְמֵן אוֹ תִּתְגָּרֵשׁ מִבַּעְלָהּ זֶה תְּבַטֵּל מִבְּתָּהּ אֶת הַנְּכָסִים, וְאֵינָהּ כּוֹתֶבֶת אוֹתָם אֶלָּא כְּדֵי לְהַבְרִיחַ מִבַּעְלָהּ. **אִינְסֵיבָה וְאִינְּגְרָשָׁה** – נִישֵּׂאת אוֹתָהּ אִשָּׁה, וּלְאַחַר זְמַן הִתְגָּרְשָׁה, וְרָצְתָה לְהוֹצִיא מִבִּתָּהּ אֶת הַנְּכָסִים שֶׁכָּתְבָה לָהּ.